

Circa tamen exactionem Nostram ducillorum permittimus civitatibus et oppidis ultra quemlibet unum grossum unum ternarium pro se reservare.

Quia vero ex proventibus vini cremati non parum nisi prospiciatur, decedereⁱ posset, volumus, ut exactio ducillorum a crematis vinis simplicibus a qualibet olla seu caldeari, in quo crematur, crematum per grossos duodecem, ab iis vero, qui illud assidue propinant in civitatibus et oppidis, per grossos sex. In villis vero per grossos tres annuatim pro una vice tantum^k solvatur.

Et quicumque prius non soluta exactione praefatam cervisiam, vinum et medonem atque vinum crematum, malmaticum et alium quemcunque potum ex praedictis vendere et propinare in fraudem Reipublicae praesumpserit, totum illud, in quo fraudem commisit seu committere voluit, irremissibiliter amittat.

Tributum autem civile schos dictum simplex solvi duntaxat debebit pro rata una nempe pro Dominica Conductus Paschae sub poena dupli.

Ad quam quidem contributionem colligendam ac diligenter et fideliter exigendam in ipso palatinatu seu terra^l et districtu eius generosum^l constituimus vobisque omnibus et singulis quorum interest, mandamus, quatenus praefato exactori sive ab eo substituto de ipsa exactione ducillorum et civili schos dicta respondeatis et responderi faciatis.

Vos vero locorum capitanei eos, qui rebelles et negligentes erunt et quos ipse exactor deferet, per pignorationes solitas ad solvendas huiusmodi exactiones compellatis sub poenis Nostris contra negligentes capitaneos in novis et antiquis statutis descriptis. Et pro gratia Nostra secus non facturi.

Datum Varszoviae in conventionione generali Regni feria quarta in octava Epiphaniarum Domini, anno eiusdem MDLVII^m [13 I 1557] Regni vero Nostri anno XXVIIⁿ. Ad mandatum °Sacrae Regiae Maiestatis° proprium.

VI. LITTERAE UNIVERSALES CONTRA LUTERANOS [Z 13 STYCZNIA 1557 R.]

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae etc. dominus et haeres. Universis et singulis cuiuscunque gradus, status, conditionis et praeeminentiae subditis Nostris in Regno et dominiis Nostris commorantibus, sincere et fidelibus dilectis gratiam Nostram Regiam. Quum inter caetera incommoda atque pericula, quibus Regnum Nostrum^a premittitur, nullum esse videamus domesticis odiis atque dissensionibus perniciosus, nec quod Regna quaevis et imperia vel affligere magis vel citius evertere possit, nulla autem ex re acerbiora odia atrocioresque contentiones non modo inter ordines, sed et inter omnium ordinum Regni Nostri homines, quam ex diversitate opinionum de religione Christiana, quae irrumpentes in Regnum Nostrum haereses invexerunt, natas esse animadvertamus, summo studio in eo conventu cum consiliariis Regni Nostri curandum atque elaborandum Nobis esse putavimus, ut paccatis prius ex constitutis domesticis dissensionibus ab externis quoque periculis, si qua ingruerent, tuti atque securi esse possemus. Verum cum magna esset de eo orta controversia, quod multa essent publice contra vetera catholica instituta atque contra leges Regni et edicta in religione ritibusque religionis propria quorundam temeritate atque audacia innovata, templaque, in quibus ad eam diem veteri Romanae Ecclesiae ritu sacra agebantur ac sacramenta administrabantur, novis et a catholica et apostolica Romanaque Ecclesia alienis ritibus introductis occupata et^b prophanata, ministri earum vexati ac sedibus suis pulsi, ornamenta ablata, bonaque et redditus retenti idque cum alias, tum post

ⁱ decedere MK, t. 89. ^k duntaxat MK, t. 90. ^l Pozostawiono okienko. ^m MK, t. 90: Millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo. ⁿ Tak w MK, t. 89; w MK, t. 90: XX septimo. S. Bodniak podawał daty cyframi arabskimi. °° Sacrae Maiestatis Regiae MK, t. 90.

^a Brak w MK, t. 90. ^b ac MK, t. 90.

conventum Regni Nostri, quem Piotrcoviae proxime^c habuimus¹, in quo edixeramus, ne quid in religione ad hunc usque conventum novaretur, nec possemus de eo iudicium constituere propter imminens Livonicum bellum, ad quod gerendum in Lituaniam proficiscendum Nobis fuit, necessario totam eius rei cognitionem atque iudicium ex sententia senatorum Regni Nostri ad proximum usque conventum Regni Nostri reiecimus suspendimus que. Ne quid vero interim, dum absumus, de religione in Regno Nostro a quopiam istius modi innovetur seu perpetretur longiusque progrediatur hominum licentia, edictum ea de re Nostrum ex sententia consiliariorum Nostrorum proponendum putavimus.

Mandamus igitur atque edicimus vobis omnibus superius nominatis constitutione videlicet Petricoviensi in comitiis praeteritis facta² ac legibus Nostris ad eam rem freti:

Principio ut omnes a blasphemii quibusvis in Deum Sanctaque Ecclesiae sacramenta, praesertim in sacrosanctum Eucharistiae sacramentum ac tremendum altaris sacrificium abstineant. Deinde ne quispiam vestrum ullos iam deinceps in Regno Nostro moths ac^d turbas excitare, coetus, conventicula, conventiones in urbibus, oppidis, arcibus, curiis, villis et possessionibus Nostris praetextu religionis quovis modo habere et celebrare neque in iis aut aliis quibuscunque quorumcunque hominum status et conditionis cuiusvis bonis ecclesias atque templa, in quibuscunque nunc antiquus hoc est Romanus religionis manet ritus, violare, aliquid inde tollere seu in alium statum atque formam quicquam ibi immutare et innovare, sacerdotesve et ministros templorum vexare, spoliare, pellere lisque vel pulsus vel morte extinctis alios in locum eorum sine autoritate et institutione ordinariorum inducere seu ecclesiis ipsis praeficere, aut aliquam sibi potestatem et iurisdictionem in ecclesiis ipsis usurpare aliudve quidpiam agere, quod seditionem^e atque tumultum excitare inde possit, audeat.

Quod si quis contra hoc edictum Nostrum aliquid committere et facere ausus fuerit, id Nos non pro privata ordinis aut personae alicuius iniuria, sed pro Nostra autoritatisque Nostrae Regiae offensione reputabimus in eumque tanquam violatorem autoritatis Nostrae et pacis publicae turbatorem legitimo iuris ordine animadvertemus.

Datum Varssoviae in conventionem Regni generali, feria quarta post festum Sanctorum Trium Regum^f proxima, anno^g Domini MDLVII^h [13 I 1557] Regni vero Nostri XXVII^h. Ad mandatum Sacrae Maiestatis Regiae proprium^f.

VII. CONSERVATIO IUDEORUM CRACOVIENSIIUM IUXTA PRIVILEGIA EORUM NE PLUS AB EIS THELONEI NOMINE QUAM A CETERIS MERCATORIBUS EXIGANTUR [Z 4 STYCZNIA 1557 R.]

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus etc. Significamus praesentibus etc. Expositum esse Nobis per certos Nostros consiliarios ludeorum civitatis Nostrae Cracoviensi nomine, quod tametsi omnes Iudei in Regno Nostro commorantes non aliter thelonea solvere sint astricti, quam more Christianorum civitatum et oppidorum in Regno Nostro. Quibus commorantur, ipsique ideo in solvendis theloneis a quibuscunque rebus et mercibus civibus et mercatoribus Nostris Cracoviensibus sint adequati ita, ut in quibuscunque Regni Nostri locis cives et mercatores Nostri a thelonei sunt liberi, ipsi quoque ad nulla thelonea solvendo sint obligati. Ut vero theloneum cives mercatoresque Cracovienses solvere teneantur Nobis est...^a et serenissimi olim domini Parentis Nostri et Nostris privilegiorum literis eisdem Iudeis concessis, supplicatum est per eosdem consiliarios Nostros ut dictos Iudeos Cracovienses iuxta literas et privilegia a Maiestate olim Paterna Nobisque concessa conservare dignaremur. Iusta itaque

^c W MK, t. 89: proximi (brak: habuimus). ^d atque MK, t. 90. ^e MK, t. 90 dodaje: contentionem. ^{f, f} W MK, t. 90 dalej: ut superius. ^g U V Bodniaka: 1557. ^h Ibidem: 27

^a Następuje wolne miejsce na jeden wyraz.

¹ Mowa o sejmie piotrkowskim 1555 r.; por. wyżej nr LXII.

² Por. wyżej, nr LXII, Wstęp; przyp. 4.